

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้
- ก. อักษระ แปลว่า.....๑
- ข. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ.....เรียกว่า อวรรค ๑
- ค. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ.....เรียกว่า.....๑
- ฃ. กรณ์ ที่ทำอักษระ มี ๔ คือ.....๑
- ง. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า.....๑
๒. อากโม มีในสนธิไหนบ้าง ๑ และในสนธิอื่น ๆ ลงอาคมอะไร ๑ สจาย เป็นสนธิอะไร ๑ ตัดและต่ออย่างไร ๑
๓. สัพพนามคืออะไร ๑ แบ่งเป็นเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ “โส ขโณ ตุมฺเห มา อติกกมฺตุ” กำหนดเป็นสัพพนาม ๑ และเป็นสัพพนามชนิดไหน ๑
๔. ในอาขยาด จัดวากไว้เท่าไร ๑ วากไหนลงปัจจัยอะไร ๑ นิวารเย ในคำว่า “ปาปา จิตฺตํ นิวารเย” ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ๑
๕. อนุต และ มาน ปัจจัยในกิริยาภิตก ใช้เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร ๑ อารยิปุชโก (เถโร) ลงปัจจัยอะไร เป็นรูปและสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์ มาดู ๑
๖. สมาสอะไรบ้าง นิยมบทปลงเป็นนปุงสกลิงค์ เอกวจนะอย่างเดียว ๑ จะทราบได้อย่างไรว่าเป็นสมาสไหน ๑ สนฺตวาโจ (ภิกฺขุ) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์ มาดู ๑
๗. เสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ ต่างจากปัจจัยในตัทธิตอื่นอย่างไร ๑ พลวตี (จิมฺจฺจา), สามณฺณํ ลงปัจจัยอะไร ในตัทธิตไหน จงตั้งวิเคราะห์ มาดู ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้ คือ

ก. อักษรระ แปลว่า ไม่รู้จักสิ้นอย่าง ๑ ไม่เป็นของแข็งอย่าง ๑ ฯ

ข. พยัญชนะ ๘ ตัว นี้ คือ ย ร ล ว ส ห พ อ เรียกว่า อวรรค ฯ

ค. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน เรียกว่า กณฺฐतालुไซ ฯ

ฌ. กรณฺ์ที่ทำอักษระ มี ๔ คือ ชิวฺหามชฺฌํ ทํามกลางลิ้น ๑

ชิวฺโหปฺคํ ถัดปลายลิ้นเข้ามา ๑ ชิวฺหคฺคํ ปลายลิ้น ๑ สกฺกฺฐานํ

ฐานของตน ๑ ฯ

ง. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า โฆสะ ฯ

๒. อากโม มีในสนธิทั้ง ๓ คือ สระสนธิ พยัญชนะสนธิ และนิคคหิตสนธิ ฯ

ในสนธินั้นๆ ลงอาคมดังนี้ คือ ในสระสนธิ ลง อ และ โอ อาคม ใน
 พยัญชนะสนธิ ลงพยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร พ ในสัททณฺิ
 ว่าง ห อาคมก็ได้ ส่วนในนิกคหิตสนธิ ลงนิกคหิตอาคม ฯ

สจายํ เป็นโลปสระสนธิ ตัดเป็น สเจ - อยํ สระหน้า และสระหลัง
 มีรูปไม่เสมอกัน ลบสระหน้า คือ เอ ที่ สเจ แล้วที่ณะสระหลังที่มีได้ลบ
 ต่อเป็น สจายํ ฯ

๓. สัพพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้
 ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งไม่เพราะหู แบ่งเป็น ๒ คือ ปุริสสัพพนาม ๑ วิเสสน-
 สัพพนาม ๑ ฯ ในคำว่า “โส ขโณ ตุมฺเห มา อติกฺกมฺตุ” นั้น คำว่า
 โส และ ตุมฺเห เป็นสัพพนาม โส เป็นวิเสสนสัพพนาม ตุมฺเห
 เป็นปุริสสัพพนาม ฯ

๔. ในอาชยาด จัตตวจากไว้ ๕ วจาก คือ กัตตวจาก กัมมวจาก ภาววจาก เหตุกัตตวจาก และเหตุกัมมวจาก ฯ แต่ละวจากลงปัจจัยดังนี้ คือ กัตตวจาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ฌ ญา ณา ฌหา โอ ฌ ฌย กัมมวจาก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากมหน้า ย ด้วย ภาววจาก ลง ย ปัจจัย เหตุกัตตวจาก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ ฌ ฌย ฌาเป ฌาปย ตัวใดตัวหนึ่ง เหตุกัมมวจาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ฌาเป ด้วย ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากมหน้า ย ด้วย ฯ

คำว่า “นิवारเย” ในคำว่า “ปาปา จิตฺตํ นิवारเย” ประกอบด้วย เครื่องปรุง คือ นิ บทหน้า วร ชาติ ในความห้าม ลง ฌย ปัจจัย ปัจจัยที่เนื่องด้วย ฌ ลบ ฌ เสียเหลือไว้แต่ ย ที่มะต้นชาติ เป็น อา ลบ ยย แห่งเอยย สัตตมีวิภคตเสียเหลือไว้แต่ เอ สำเร็จรูปเป็น นิवारเย ฯ

๕. อนุต และ มาน ปัจจัยในกิริยาภคค์ ใช้บอกปัจจุบันกาลเหมือนกันที่ต่างกัน คือ อนุต ปัจจัย เป็นปัจจัยในพวกภคค์ปัจจัย เป็นได้ ๒ วจาก คือ กัตตวจาก และเหตุกัตตวจาก ส่วน มาน ปัจจัย เป็นปัจจัยในพวกภคค์ปัจจัย เป็นได้ทั้ง ๕ วจาก แต่ภาววจากไม่นิยมใช้ ฯ

อาจริยปุชโก ลง ฌวุ ปัจจัย เป็นกัตตुरुป กัตตุสาธนะ ตั้งวิเคราะห์ว่า อาจริยํ ปุชเชตฺติ อาจริยปุชโก (เถโร) ฯ

๖. สมาสที่นิยมบทปลงเป็นนปุงสกลิงค์ และเอกวจนะอย่างเดียว ได้แก่ สมหาหริคฺกุสฺมาส สมหาหริวันทวสฺมาส และอํพยยิภาวสฺมาส ฯ ทราบได้ โดยความนิยมต่างกัน คือ สมหาหริคฺกุสฺมาส ต้องมีสังขยาเป็นบทหน้า บทหลังเป็นประธาน อุทาหรณ์ ตโย โลกา ติโลกํ สมหาหริวันทวสฺมาส ต้องเป็นนามนาม ตั้งแต่ ๒ บทขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน และเป็นประธานทั้งสิ้น อุทาหรณ์ สมโธ จ วิปฺสุสนา จ สมถวิปฺสุสนํ ส่วนอํพยยิภาวสฺมาส ต้องมีอุปสัคหรือนิบาตเป็นบทหน้า และใช้เป็นประธานของบทหลังด้วย อุทาหรณ์ ทรธสุส อภาโว นิทฺทธํ ฯ

สนทวาโจ (ภิกขุ) เป็นฉัฎฐิตุลาจริกรมพหุพพิหิสมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า
 สนดา วาจา ยสฺส โส สนทวาโจ (ภิกขุ) ฯ

๗. เสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ทร ตม อียิสฺสก อีย อิกฺข ฯ ต่างจากปัจจัย
 ในัตถิตอื่น เพราะมิได้ลงแทนศัพท์เหมือนปัจจัยในัตถิตอื่น แต่ใช้เป็น
 เครื่องหมายคุณศัพท์เปรียบเทียบ คือ ทร อีย และ อียิสฺสก ปัจจัย ลงใน
 วิเสสกคุณศัพท์ ตม และ อิกฺข ปัจจัย ลงในอติวิเสสกคุณศัพท์ ฯ

พลวตี ลง วนฺตุ ปัจจัย ในตทสฺสตติตถิต ตั้งวิเคราะห์ว่า
 พลั อสฺสา อตฺถิติ พลวตี (ขิมจฺฉา) ฯ

สามณฺณํ ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตถิต ตั้งวิเคราะห์ว่า สมณฺณสฺส ภาโว
 สามณฺณํ ฯ